

Доступ до Інтернет-ресурсів у публічних бібліотеках Тернопільщини

В. Вітенко, директор Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки

Аналізуючи статистичні дані діяльності бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України за останні роки, можна відзначити чітку тенденцію зменшення загальної кількості нових надходжень до книжкового фонду в публічних бібліотеках, особливо в сільській місцевості, зменшення кількості виданих документів в ОУНБ та зменшення кількості користувачів більшості бібліотек. Всі ці негативні явища пов'язані, в першу чергу, із недостатнім фінансуванням бібліотек України на потреби комплектування книжкових фондів, а в кінцевому підсумку неспроможність якісного задоволення інформаційних потреб користувачів.

Впровадження в практику роботи прогресивних комп'ютерних технологій відкрило нові можливості для бібліотек щодо задоволення попиту користувачів на інформацію. Ні для кого вже не є секретом те, що Інтернет надає змогу одержати інформацію будь-якого змісту, треба тільки знати, де її знайти і мати доступ до Мережі. Сьогодні більшість бібліотек України розглядає Інтернет як додатковий ресурс, який повинен слугувати та бути доступним для користувачів. Саме такою концепцією керуються публічні бібліотеки Тернопільщини та Тернопільська ОУНБ.

Вперше доступ до мережі Інтернет Тернопільська ОУНБ отримала в 1996 році, реалізувавши проект Міжнародного фонду "Відродження" з підключення обласних універсальних наукових бібліотек до електронної пошти. Зрозумівши, наскільки оперативно і повно можна задовольнити будь-який запит, бібліотека почала працювати над створенням Інтернет-місць для читачів: у вересні 2000 року бібліотекою самостійно було реалізовано проєкт із створення двох платних Інтернет-місць для користувачів.

Активна позиція бібліотеки щодо пошуку додаткових асигнувань спонукала її брати участь у конкурсах та проєктах благодійних організацій, фондів, посольств зарубіжних країн.

У липні 2001 року бібліотека стала переможцем у відкритому конкурсі проєктів, оголошеного Відділом преси освіти та культури Посольства США в Україні "Інтернет для читачів публічних бібліотек (LEAP)". І вже в грудні цього ж року в бібліотеці було відкрито Інтернет-центр з безкоштовним доступом для користувачів.

За кошти гранту було встановлено сервер на базі процесора Pentium III, доукомплектовано п'ятьма робочими станціями Celeron 700, модернізовано мережу, що дало змогу збільшити швидкість обміну по внутрішній мережі до 100 Мбіт/с та забезпечити безперебійне живлення сервера і робочих станцій центру. Встановлено комплект обладнання для забезпечення супутникового асиметричного Інтернет-доступу із швидкістю прийому інформації 80-120 Кбіт/с, куплено сканер і кольоровий принтер.

Наступним кроком стало навчання 12 працівників бібліотеки в мережевій академії Cisco. Підготовлені тренери сьогодні навчають інших працівників бібліотеки, надають консультації користувачам. У будь-який час читачі бібліотеки можуть отримати рекомендацію і допомогу під час пошуку певної інформації в мережі Інтернет, консультацію з проблемних питань.

Бібліотекою розроблені правила користування Інтернет-центром, згідно з якими тривалість роботи користувача в Мережі становить 60 хвилин у порядку загальної черги з попереднім записом на поточний день (сьогодні на сьогодні). Також до уваги користувачів, що володіють англійською мовою, пропонується фонд компакт-дисків, до яких входять понад 3000 повнотекстових журналів, газет, бюлетенів, близько 1300 брошур і довідників та інших видань із суспільних та гуманітарних наук. Отриману інформацію користувач може зберегти на дискеті. Надаються послуги сканування та друку. У 2002 році згідно з програмою попереднього гранту створено бібліотечний сайт за адресою www.library.te.ua, що містить інформацію про історію бібліотеки, її структурні підрозділи та послуги, що надаються користувачам. На сайті за електронним каталогом нових надходжень, що налічує понад 20 тисяч назв документів, можна здійснити пошук за прізвищем автора, назвою документа, місцем видання, видавництвом та роком видання, за темами видань у відповідності із розділами та підрозділами таблиць ББК, тощо.

Локальна мережа бібліотеки забезпечує функціонування автоматизованих робочих місць сектора автоматизації, видавничої роботи, оператора клавіатурного введення текстової інформації та науково-методичного відділу. Бібліотека застосовує також нові комп'ютерні технології для видавничої діяльності, копіювання, оцифровування документів. За допомогою цих засобів вона має можливість самостійно, без використання сторонніх поліграфічних послуг, здійснювати випуск якісних друківаних методичних та бібліографічних матеріалів для бібліотек регіону, паралельно розміщуючи їх електронні копії на бібліотечному Web-сайті.

Влітку 2002 року було модернізовано дизайн сайту, для користувачів створено вебліографічні списки адрес для полегшення навігації та пошуку в мережі Інтернет, розробляється новий розділ "Тернопілля".

Для поліпшення якості роботи Інтернет-центру та розширення спектра інформаційних послуг бібліотека взяла участь і перемогла у конкурсі проєктів LEAP Plus.

Це значно покращить якість супутникового Інтернет-зв'язку, дасть можливість придбати ліцензований антивірусний пакет програм, отримати онлайн-доступ до правової інформаційної системи "Ліга-Закон".

За час роботи Інтернет-центру його послугами скористалися 4766 користувачів, серед них: 308 науковців, 3327 студентів, 336 робітників, 74 працівників сільськогосподарсько виробництва, 414 службовців, 307 безробітних. Проведено 192 індивідуальні консультації з користувачами.

Дирекція і працівники науково-методичного відділу проводять семінари з працівниками центральних районних бібліотек з метою навчання роботи в Інтернеті. З директорами восьми центральних бібліотек Тернопільщини проведено семінар-навчання з написання проєктів для участі у конкурсі LEAP-II і, як результат, – перемога двох районних бібліотек міст Заліщики і Бережани.

За кількістю Інтернет-центрів у публічних бібліотеках з безкоштовним доступом Тернопільщина – лідер в Україні. Сьогодні в публічних бібліотеках функціонує шість Інтернет-центрів, а до кінця року буде відкрито ще три. Всі вони відкриті за підтримки Посольства США в Україні.

У місті Тернополі Інтернет-центри функціонують в обласній бібліотеці для молоді та обласній бібліотеці для дітей. Переможцями конкурсу LEAP стали і районні бібліотеки. З грудня 2001 року функціонують Інтернет-центри у центральній бібліотеці Гусятинської ЦБС, Копичинецькій бібліотеці-філіалі та бібліотеці-філіалі, що знаходиться в приміщенні райдержадміністрації та районної Ради.

З грудня 2001 року до вересня 2002 року послугами Інтернет-центру лише центральної бібліотеки Гусятинської ЦБС скористалися близько трьох тисяч користувачів, переважно студентська та учнівська молодь.

В усіх Інтернет-центрах Гусятинщини ведеться інтенсивне навчання користувачів, яке проводиться у двох напрямках: засвоєння комп'ютерної грамоти та вивчення основ роботи з Інтернет-технологіями, що є надзвичайно актуальним для мешканців цього віддаленого району.

Ведеться робота з укладання рекомендаційних списків сайтів для різних вікових груп, категорій населення та організацій на різноманітну тематику. В стадії розробки довідково-інформаційний сайт "Гусятинщина".

Підсумковуючи досвід роботи бібліотек у напрямку запровадження Інтернет-технологій, можна зазначити, що бібліотеки Тернопільщини активно працюють над використанням Інтернет-ресурсів як додатку до друкованих видань, забезпечують вільний доступ до них для користувачів, що відповідає завданням розвитку поінформованого демократичного громадянського суспільства, а створення ефективного і комфортного сервісу у пошуку та отриманні інформації, використання комп'ютерів, локальних обчислювальних мереж і новітнього програмного забезпечення підвищує якість і ефективність роботи бібліотекарів та користувачів.